

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Hueyup m Sh
huey.

891.99

h-14

1903

ՀԱԶԱՐ
ՈՒ ՄԻ ԽԱՂ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԱՐԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՅԻՍՆԵԱԿ

Խմբագրեցին

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

891.99
2-14

Երևան

Արտոյ Ս. Էջմիածնի

1908

NOV 20 1903

1.99

-14 նյր

ՀԱԶԱՐ ՈՒ ՄԻ ԽԱՂ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԱՐԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՅԻՍՆԵԱԿ

Խմբագրեցին

ԿՈՄԻՏԵԱ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

Վաղարշապատ

302-50

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՄ. Գ. ՄԱՇԻՆԻ
ՀՍՄԻ-ՍՍՐ

Մայր Արտոյ Ս. Էջմիածին

1903

ՍՊԵՐՄԱՆԱԿ
940
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

195. 05. 2013

30170

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

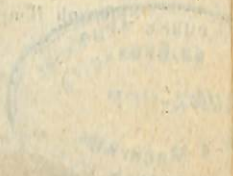
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Дозв. ценз. 2-Юня 1903 г. г. Тифлисъ.

ՀԱԶԱՐ ՈՒ ՄԻ ԽԱՂ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԱՐԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՅԻՍՆԵԱԿ

Հոգի արեք, սարեր ջան, հոգ արեք,
Ի՞նչ դարդին դարման արեք: —
Սարերը հոգ չեն անում,
Ի՞նչ դարդին դարման անում:

Հոգ արեք, սարեր ջան, հոգ արեք,
Ի՞նչ դարդին դարման արեք: —
Սարերը հոգ չեն անում,
Ի՞նչ դարդին դարման անում:

Ամպեր, ամպեր, մի քիչ զո՞վ արեք,
Վաշար անձրև թավեք, ծո՞վ արեք,
Կէշ մարդու օր-արևը
Սև հողի ապկով արեք:

Հոգ արեք, ամպեր ջան, հոգ արեք,
Ի՞նչ դարդին դարման արեք: —
Ամպերը հոգ չեն անում,
Ի՞նչ դարդին դարման անում:

Սարեր, ձորեր, դաշտեր ու ջրեր,
Մարմանդ-մարմանդ վազող աղբիւրներ,
Մի վեր կացէք, իմացէք,
Տեսէք իմ սըրտի ցաւեր:

Հնձ արէք, սարեր ջան, հնձ արէք,
Իմ դարդին դարման արէք:—
Սարերը հնձ չեն անում,
Իմ դարդին դարման անում:

2

Սիրաբանըման էր էն փըլած տըներ,—
Կոտրեր էր գերաններ, խախտեր էր
սըներ.
Պիտի էնոր մէջ բընակեն էն դարնան
հաւքեր.
Երթամ 'ձի թալեմ էն դարնան գետեր.
Ըննիմ ձըկան ձագերացըն կեր:
Ա՛յ, so լա՛ն սընաւեր:

Աւ ծով մ'եմ տեսե, սիպտակն էր
բոլոր:

Ալին կըզարներ, չէր խառնի յիրոր.
Ո՞րն էր տեսե 'մէլ ծոփն երկու թա-
ւոր,—
Ղարիբի սիրան է պըղտոր ու մոլոր:
Աստուած սիրէք՝ մի ըլնիք սըրտիկ
սեաւոր:

Ա՛յ, so լա՛ն սընաւեր:

3

Էս օր ուրբաթ է, պաս է.
'Իե՛, հե՛, զը՛նգը, զը՛նգը, դե՛, հե՛, ջա՛ն.
Սըրտիկ արծաթէ թաս է:
'Իե՛, հե՛, զը՛նգը, զը՛նգը, դե՛, հե՛, ջա՛ն.
Սը՛րտիկ, մալուլ մի մընա,—
Աշխարհ մարդու չի մընա:
Աշունն եկաւ ցողալէն,
Ծառի թըփեր դողալէն:
Սը՛րտիկ, մալուլ մի մընա,—
Աշխարհ մարդու չի մընա:

Կըռունկ կանչեց սարերուն,
Ղարիբ տըղէն երերուն:

Սը՛րտիկ, մալուլ մի մընա,—
Աշխարհ մարդու չի մընա:

Ելել եմ ու ճար չունիմ,
Մեռնելու հընար չունիմ:
Սը՛րտիկ, մալուլ մի մընա,—
Աշխարհ մարդու չի մընա:

4

Լուսնակն անուշ, հոփն անուշ,

Վա՛յ, լե, լե՛, լե, լե,

Վա՛յ, լօ, լօ՛, լօ, լօ.

Շինականի քունն անուշ:

Երեկ եմ օրեր,

Որ կեցեցի սարեր:

Ծագեց լուսնակ երկընուց,

Հովըլի փողն էր անուշ:

Հօտաղն եղներ կարածայ,

Մաճկալ պառկեր՝ քունն անուշ:

Զըղղուն քամին լը փըչէ,

Ծովային հոփն էր անուշ:

Գաշտեր, ձորեր մընջեր են,
Զըրեր գըլղլան՝ ձէնն անուշ:

Հաւքեր թառան իրենց բուն,
Բըլբուլի տաղն էր անուշ:

Անմահական հոտ բուրէր,
Քաֆուր վարդի հօտն անուշ:

5

Զիգ տու, քաշի, այ եղը,

Ա՛րա, հօ՛, հօ՛, ա՛րա, հօ՛.

Լուծըգ մաշի, այ եղը.

Ա՛րա, հօ՛, հօ՛, ա՛րա, հօ՛.

Ատուած պահէ քու աէրը,

Ա՛րա, հօ՛, հօ՛, ա՛րա, հօ՛.

Մինն էլ տաշի, այ եղը:

Ա՛րա, հօ՛, հօ՛, ա՛րա, հօ՛:

Մեր գութանը օղած ա,

Եզանց ուսը նօթած ա,

Վարէ վարը, այ գութան,

Հաղիւ խփը զօգած ա:

Շողքըն ընկաւ ծըմակին,
Աստուած կը տայ մըշակին.
Սուր գութանը ծիր դընաց,
Տէր-մըշակը քամակին:

Սերմէ, սերմէ, այ մըշակ,
Սնւրբ ա, սնւրբ ա քու փեշակ.
Մինը հազար տուր, Աստուած,
Քեզ ձէն կը տան տէր-մըշակ:

6

Գութանը հաց եմ բերում,
Բերանը բաց եմ բերում.
Տես, քեզ սրբան՝ եմ սիրում,
Զուկը տապկած եմ բերում:

Էս օր գութանը մերն ա,
Մաճ բըռնողը իմ հէրն ա.
Եզնարած շէկլիկ տըղէն՝
Աշխարհ գիտէ՝ իմ տէրն ա:

Վեր կացած հաւախօսին՝
Գութանն ա վարում փոսին.

Բարկ արևը երկընքում՝
Շողն ա դիպել ախօսին:

Հնւքեր, թևանի արէք,
Եարիս հովանի արէք.
Թնդ բարակ քամին փըշի,
Հետն էլ դուք նանի արէք:

7

Արազը հեշտացել ա,
Եա՛ր.

Ճամբէքը կոշտացել ա,
Եա՛ր.

Խաբար տարէք իմ եարին,
Եա՛ր.

Առողըս շատացել ա,
Եա՛ր:

Իմ սէրը սուր ա դառել,
Կըրակ ու ջուր ա դառել.
Եա՛ր, քեզ սըրտով սիրելը
Ինձ թուք ու մուր ա դառել:

Էլի գալն եմ իմացել,
Աչքըս ճամբիդ մընացել.
Քեզ համար գիշեր, ցերեկ
Միտք անելով եմ կացել:

Բազդը զարկեց սրբախ նեա,
Արտասուքս եղաւ դեա.
Թէ Աստուածըդ կը սիրես,
Եսնր, ինձ արի, տանք քեզ հետ:

8

Չինար ես, կեռանսն մի,
Եա՛ր, եա՛ր.
Մեր գըռնէն հեռանսն մի,
Եա՛ր, եա՛ր.
Եա՛ր, նա, նա՛յ, նայ, նա՛յ, նա՛յ,
Նա, նա՛յ, նայ, նա՛յ, նա՛յ.
Եսնր, քո Աստուած կը սիրես,
Եա՛ր, եա՛ր.
Հեռու ես, մոռանսն մի:
Եա՛ր, եա՛ր,
Եա՛ր, նա, նա՛յ, նայ, նա՛յ, նա՛յ,
Նա, նա՛յ, նայ, նա՛յ, նա՛յ:

Ձեր բաղի դուռը բաց ա,
Ոտներըս շաղով թաց ա.
Ինձանից հեռացել ես,
Աչքերըս լիքը լաց ա:

Էս գիշեր երազ տեսայ,
Հերկերըս վարած տեսայ.
Ամօթ քեզի, այ արզայ,
Քու եարը տարած տեսայ:

9

Կուժն առայ, ելայ սարը,
Չըզըտայ ֆիդան եարը.
Ֆիդան եարը ինձ սըւէք,
Չըքաշեմ ահ ու զարը:

Մեծ սարի հովին մեռնեմ.
Շէկ արզի բոյին մեռնեմ.
Մի տարի ա չեմ տեսել, —
Տեսնողի աչքին մեռնեմ:

Բըլբուլը դարի վերայ.
Խընձորը ծառի վերայ:

Սիրած սիրածի տային,
Չոր գեանին՝ քարի վերայ:

10

Երկինքըն ամպել է,
Ի՞նչ անուշ թոն է.
Դամ դըռնէն անցնեմ՝
Հոգեակըս հոն է:

Երկինքըն ամպել է,
Գետինը թաց է. •
Եարըս քընել է,
Երեսը բաց է:

Երկինքըն ամպել է,
Ի՞նչ անուշ երակ.
Սըրտիս մէջ լըցաւ
Մի բուռը կըրակ:

Երկինքըն ամպել է,
Գետին շաղերով.
Ես քեզ սիրել եմ
Անուշ խաղերով:

Երկինքըն ամպել է,
Գետինը մութ է.
Ես քեզ ուզել եմ,
Թո՛ղ ասեն՝ սուտ է:

Շորճը դու, մէկիկ եար,
Տեսնեմ՝ դու ումն ես.
Իրաւ եմ ասում՝
Դու իմ սըրտումն ես:

11

Սլադեազ սարն ամպել ա,
Վա՛յ, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛.
Սղբէր իր ձին թամբել ա:
Իմ մայրիկ ջան, իմ մայրիկ ջան:

Սղբէր իր ձին թամբել ա,
Եարո՞ջ դըռնէն անցել ա:

Եարո՞ջ դըռնէն անցել ա,
Ելե դաշտը՝ խաղցել ա:
Ելե դաշտը՝ խաղցել ա,
Անձրե եկե, թըռջել ա:

Անձրե եկե, թըռջել ա,
Այն զարկե՝ չորցել ա:

Այն զարկե՝ չորցել ա,
Քան կարմիր վարդ բացել ա:

12

Մեր գըռանը խընկի ծառ,

Գիւլում ջան,

Չեր գըռանը խընկի ծառ.

Գիւլում ջան.

Խընկենին ա բերել բար,

Գիւլում ջան,

Ի՞մ պըղտիկ, խորտաիկ եար:

Գիւլում ջան:

Մեր գըռանը խընկի ծառ,

Նախշուն բըլբուլ վըրէն թառ.

Երթար ու գար, չորսր տար,

Սիրուն եարին օրօր տար:

Մեր գըռանը խընկի ծառ,

Մարջան բըլբուլ վըրէն թառ.

Գընար ու գար, չըւին տար,
Անուշ եարի թեխն տար:

Մեր գըռանը խընկի ծառ,

Ոսկի բըլբուլ վըրէն թառ.

Կարմիր խընձոր անել տար,

Այլուան ծաղիկ տանել տար:

13

Անձրեն եկաւ շաղալէն,

Ուսու տերե դողալէն.

Վա՛յ, լե, լե, լե՛, լե՛, լե,

լե, լե՛, լե՛, լե, լե՛.

Հըրէս եկաւ ի՞մ աղբէր,

Այ ձին տակին խաղալէն:

Վա՛յ, լե, լե, լե՛, լե՛, լե,

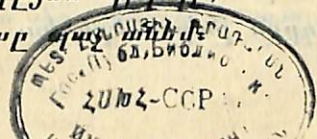
լե, լե՛, լե՛, լե, լե՛:

Դէ՛մ աղօթրան խաչ անեմ,

Թըշնամու դէ՛մ չանչ անեմ.

Չեռըս գըրիմ վըրջիլը,

Մի երեսը

Խալիչէրը փրօւել եմ,
Նախշուն բարձեր գըրել եմ,
Թ՛անուան ջան, քեզ ուտելու
Սեր, կարագ հաղըրել եմ:

Տապկած հաւի ճուտ բերեմ,
Ոչխարի մածուն մերեմ,
Որ դիտենաս, անճշ ջան,
Թէ քեզ սըրտով կը սիրեմ:

— Դուչ մի դառնա թեաւոր,
Դու խաղ կանչի ձեաւոր,
Եարաբ կըլնի էն օրը,
Որ դաս մեր տուն թագաւոր:

14

Պարտէղ ունիմ դըրախտ ա,
Ծաղիկ ծաղկունքի վախտ ա,
Գէշ աղջիկ, սիրուն տըղայ,—
Էս էլ մի ուրիշ բախտ ա:

Ոսկէ մատնիք մատներիս,
Շողքըն ընկաւ երեսիս:

Աըլոր, շուտով մի կանչի,
Անքուն կանես իմ եարիս:

Սիրաբոս արնով լըցեցիր,
Կըրակով խորովեցիր,
Աչքըդ դուս գայ, այ աըլոր,
Ի՞նչ շուտ ձէնըդ գըցեցիր:

15

Արև թըռվըռով ելաւ,
Իմ չիմարի եարը,
Մեր բանը կըռուով ելաւ,
Դարդիման եարը:

Թըշնամու սրդին մեռնի,
Իմ չիմարի եարը,

Իրա չար սըրտով ելաւ:

Դարդիման եարը:

Իմ չիմարի եարը,

Իմ չիմարի եարը,

Իմ չիմարի եարը,

Գովական եարը:

Ճըրագը վառայ, վառայ,
Հօր հեռ վատամարդ դառայ,

Մէր ու աղբէր թող տըւի,
Ես իմ սիրածին առայ:

Քարափի ձէրին կանչի,
Թո՛ղ թըշնամին ամանչի.
Սրեխդ մեռնեմ, ետ՛ր ջան,
Ձինարի պէս կանանչի:

16

Կայնել ես, կանչում էլ չես,
Ետ՛ր,
Բոյէդ ամանչում էլ չես,
Ետ՛ր.

Ետ, նայ, նայ, նայ, նայ, նայ,
Նա՛յ, նա՛յ, նա՛յ, նայ, նայ, նա՛յ.
Եկար կըշտովս անց կացար,
Ետ՛ր,

Տէր ես, ճանանչում էլ չես,
Ետ՛ր:

Ետ, նայ, նայ, նայ, նայ, նայ,
Նա՛յ, նա՛յ, նա՛յ, նայ, նայ, նա՛յ:

Սև ամպը սարի գլխին,
Կարաւը քարի գլխին.

Չէ՛ իրար խօսք ենք տըւել
Էն բարձըր դարի գըլխին:

Գընա՛, գընա՛, հետիդ եմ,
Կարմիր խընձոր գօտիդ եմ.
Դու ինձ էտեղ չես թողնի,
Որտեղ երթաս մօտիդ եմ:

17

Սա՛ր, սա՛ր,
Ես սարերի ծաղիկն եմ.
Ջա՛ն, ջա՛ն.
Ես Լեոնի քուրիկն եմ:

Ժամի գըռնէն դուս ելայ.
Սրեխ պէս լուս ելայ:

Էն սարին ստր չեմ ասի,
Փիս գեադին ետր չեմ ասի:

Ինձ չէր առնում թող չառնէր.
Խօսք ու զըրիցն էլ ի՛նչ էր:

Հաց եմ թըխել փըրփըռի,

Վատ խօսողը քրքրրի:

Ես սարերի ծաղիկն եմ:

Ես Լեոնի քուրիկն եմ:

18

Մատնիքը մատովըս չէր,

Ա՛խ.

Սիրածը սըրտովըս չէր:

Ա՛խ.

Վա՛յ, լե, լե, լե՛, լե, լե, լե՛,

Վա՛յ, լե, լե, լե՛, լե:

Դերձիկ, մատներըդ կտարի,

Մինթանէն բոյովըս չէր:

Չարդեար թևերըդ կտարի,

Քամարը մէջքովըս չէր:

Սիրածի հէրը մեռնի,

Սիրածը սըրտովըս չէր:

19

Ախ կանեմ, արուն կու գայ.

Սե սըրտիս գարուն կու գայ.

Կորուցել եմ իմ եարը,

Ով գիտէ՛ երբ տուն կու գայ:

Արևը գիպաւ պատին,

Ո՛չ ողորմի իմ տատին.

Էս լէն արձակ աշխարհը—

Ինձի տըւաւ աղբատին:

Սարերին գարուն կու գայ.

Սե սըրտիս արուն կու գայ.

Ի՞նչ անեմ այնպէս եարը,—

Պըտտուի տարուն կու գայ:

20

Սարերի վըրով գընաց,

Եա՛ր, եա՛ր.

Արօսով, արօսով,

Եարիս կարօսով.

Իմ եարը խըռով գընաց.

Եա՛ր, եա՛ր.

Մընացիր, մընացիր,

Սալդաք գընացիր:

Ոչ լո՛ր ելաւ, ոչ կարաւ,

Եա՛ր, եա՛ր.

Արօտով, արօտով,

Եարիս կարօտով,

Չեռնէս թըռնելով գընաց:

Եա՛ր, եա՛ր.

Մընացիր, մընացիր,

Սալդաք գընացիր:

Ծաղիկ էր հոտով-մօտով,

Եկաւ, անցաւ իմ մօտով.

Սչքըս տեսաւ՝ սիրեցի,

Ու մընացի կարօտով:

Շէկ եարիս գըրի ճամբան,

Ափսոս, չասի իրան բան.

Ճամբին օգնական չունի, —

Սուրբ կարապետ պահապան:

Էս գիշեր լուսը տեսայ,

Երի, երի, երի, ջա՛ն.

Իմ եարը դուսը տեսայ.

Երի, մարալօ՛ ջեյրան.

Ելել էր ախտ էր դալի,

Երի, երի, երի, ջա՛ն.

Հրացանը ուսը տեսայ:

Երի, մարալօ՛ ջեյրան:

Սրև էր ամպի տակին,

Սուրբ Յակոբ ճամբի տակին.

Մի էնպէս աղբէր ունեմ,

Հրեղէն ձին թամբի տակին:

Սրևը սարի վերայ,

Մամուռը քարի վերայ.

Ես ոսկի սարք պիտէի,

Իմ սիրած եարի վերայ:

Հէ՛ն, սարէն մարդ ա դալի,

Սարը կըրակ ա տալի.

Առաջըս աղլուխ բացաւ,

Իմացայ վարդ ա տալի:

22

Լուսնակը սարի տակին,

Եա՛ր, եա՛ր.

Եա՛ր, եա, եա՛յ, եա, եա՛յ, եա՛յ,

Եա՛ր, եա, եա՛յ, եա, եա՛յ, եա՛յ.

Մամուռը քարի տակին,

Եա՛ր.

Եա՛ր, լե, լե՛, լե, լե՛, լե՛,

Եա՛ր, լե, լե՛, լե, լե՛, լե՛.

Ես իմ ետքին կարօտ եմ,

Եա՛ր, եա՛ր.

Եա՛ր, եա, եա՛յ, եա, եա՛յ, եա՛յ,

Եա՛ր, եա, եա՛յ, եա, եա՛յ, եա՛յ.

Քան վարդ ու ժանուշակին:

Եա՛ր.

Վա՛յ, լե, լե՛, լե, լե՛, լե՛,

Վա՛յ, լե, լե՛, լե, լե՛, լե՛:

Աչքըս գրցել եմ սարին,

Ոտքըս տըւել լեռ քարին.

Երթայ ու էլ եդ չը դայ,

Քեդ սալդաթ գըրած տարին:

Կանգնեմ՝ քարին ու սարին,

Գիր գըրեմ՝ զարիք եարին.

Արցունքով գըրեմ, կանչեմ,—

Այու կըտրի՛ս էնց տարին:

23

Սի՛րուն ջան, սի՛րուն ջան,

Սի՛րուն ջան, սիրքդ մի՛ բանա.

Նըբանամ սալդաք եմ,

Ես չե՛մ դիմանայ:

Սի՛րուն ջան, սի՛րուն ջան,

Ծաղիկ ունիմ՝ ալայ ա,

Սլայ չի՛ ալ-վալայ ա.

Հեռու տեղ մի եար ունիմ՝

Նըռան հատիկ, լալայ ա:

Սի՛րուն ջան, եւ այլն:

Սի՛րուն ջան, սի՛րուն ջան,

Էս գիշեր ես դուս ելայ,

Թաթախ կընիկ թացել ա.

Կը կաթէր մարմար քարին,

Եարիս աչքն ա՛ լացել ա:

Սի՛րուն ջան, եւ այլն:

Սի'րուն ջան, ՚սի'րուն ջան,
 Լուսնակը բակ ա գըցել,
 Քեզ ամպի տակ ա գըցել.
 Ի՞մ կուրացած բախտըն էլ
 Ինձի մենակ ա գըցել:
 Սի'րուն ջան, եւ այլն:

Սի'րուն ջան, սի'րուն ջան,
 Ամպել ա կամար կամար,
 Կապել ես ոսկէ քամար.
 Դու ուրիշ մտք մի անի,
 Մի ջան ունի՞մ իր համար:
 Սի'րուն ջան, եւ այլն:

21

Լուսնակն ա կայնել դարին,
 Եա՛ր, աման,
 Ա'ղջի, դու սիրուն,
 Զա՛ցե, ջա՛ց.
 Երնակ քու սիրուն.
 Պատկերն ա քու պատկերին.
 Եա՛ր, աման,
 Ա'ղջի, քու քեզի,

Զա՛ցե, ջա՛ց.
 Տարաւ իմ խելք:
 Լուսնակ ջան, շուտ մի երթայ,
 Եա՛ր, աման,
 Ա'ղջի, դու սիրուն,
 Զա՛ցե, ջա՛ց.
 Երնակ քու սիրուն.
 Զուր մէկէլ գալող տարին:
 Եա՛ր, աման,
 Ա'ղջի, քու քեզի,
 Զա՛ցե, ջա՛ց.
 Տարաւ իմ խելք:

Լուսնակը ցօլաց, գընաց,
 Դէ՞մ առաւ ամպին՝ մընաց.
 Սըրտով պայման չը տըլաւ,
 Սըրտիս գաղ ելաւ, մընաց:

Լուսնակը պահ ա մըտել,
 Անուշ ետըս չե՞մ գըտել.
 Սչըքս արցունքով լըցուած
 Դիշերը քուն եմ մըտել:

Դիշերը քուն եմ մըտել,
 Քեզ երազուքս գըտել.

Քեղանից ձեռ չեմ վերցնի,
Քանի սաղ եմ, չեմ փրտել:

25

Ա՛խ, մա՛րալ ջան,
Կսկիօնըս թու՛մած մընաց,
Ջա՛ն, գեա՛րալ ջան.
Սիրա՛րս կըրա՛կած մընաց.
Ա՛խ, մա՛րալ ջան.
Ի՞նչ անեմ իմ ազրելը,
Ջա՛ն, գեա՛րալ ջան.
Իմ աչքերըս թաց մընաց:

Կամար ունըրդ գովեցիր,
Սիրել էիր ատեցիր.
Ինձ պէս ուժով կըտըրճին
Դու անդանակ մորթեցիր:

Ջահիլ եմ, ընկեր չունիմ,
Ընկել եմ ես, տէր չունիմ.
Ոչ լաւ ասէք, ոչ էլ վատ, —
Հարբասութեան սէր չունիմ:

26

եա՛ր.

Ա՛յ, հեւ՛ն, հեւ՛ն սիրա՛րս,
Վա՛յ, եա՛ր, լե՛.

Ճընճըղկան թե ա սիրա՛րս.
եա՛ր.

Քան պուտը կարմիր չը կայ, —
Վա՛յ, եա՛ր, լե՛.

Բաց անեմ՝ սե ա սիրա՛րս:

Պարտեղ եմ՝ չափար չունիմ,
Ի՛սկ կըտրիճ եմ՝ ետր չունիմ.
Գընաց ձեռնէս իմ կեանքը, —
Ջահիլ եմ՝ խաբար չունիմ:

Ուռի ծառին բար չի՛նի,
Տակը քար ա, վար չի՛նի.
էն Աստուածն ու երկինքը
Սիրատէրին ճար չի՛նի:

27

Հօ՛յ եար, հօ՛յ եար,

Ա՛գիգ եար ջան, դուռը բաց.

Հօ՛յ եար, հօ՛յ եար,

Ոսներս ցրտուն գրնաց,

Ոսներս, ոսներս ցրտուն գրնաց:

Հօ՛յ եար, հօ՛յ եար,

Պաղ ես ձըմեռուայ սառից,

Ամուր ես դու լեռ քարից.

Ետեէդ քնձ քաշ տալով,

Տարար գըցեցիր սարից:

Հօ՛յ եար, եւ այլն:

Հօ՛յ եար, հօ՛յ եար,

Զիւն ա գալի վերեից,

Զուր ա կաթում տերեից.

Իմ պարզ օրըս ամպել ա

Անբախտ եարի երեսից:

Հօ՛յ եար, եւ այլն:

Հօ՛յ եար, հօ՛յ եար,

Ճերմակեց գետին ձընից,

Ա՛ղջի, դուրս արի տընից.

Չեռալըդ էրուած սըրտիս

Կամ դեղ արա, կամ ջնւր լից:

Հօ՛յ եար, եւ այլն:

28

Էօ գիշեր, լուսնակ գիշեր,

Վա՛յ, լե, լե, լե՛, լե՛, լե,

լե, լե՛, լե՛, լե, լե՛.

Զիւնն եկեր, գետին նախշեր.

Ո՛վ է սեսել՝ սիրած եարը մոռանայ.

Ով մոռանայ՝ երկու աչքով կուրանայ.

Ա՛չքըդ դէմ արա՝ պաշեմ,

Վա՛յ, լե, լե, լե՛, լե՛, լե,

լե, լե՛, լե՛, լե, լե՛.

Կեռ ունքեր, կարմիր թըշեր:

Ո՛վ է սեսել՝ սիրած եարը մոռանայ.

Ով մոռանայ՝ երկու աչքով կուրանայ:

Ա՛յ գիշեր, դարձիր տարի,

Հացըս թող լինի գարի.

Մենակ եարըս ինձ համար

Սըրտով խօսքը կատարի:

Աղջի, քու չարը տանեմ,
Քու սիրուդ ինձ կը սպանեմ.
Քու իմ խօսքին ահանջ դիր,
Ես մօրըդ հաւան կանեմ:

29

Կայնել ես վարդի հովին,
Վարդի հովին, հովին.
Քամին տայ կըրծքիդ մովին,
Կըրծիք մովին, կըրծիք մովին.
Երեսիդ շողին մեռնեմ,
Շողին մեռնեմ, մեռնեմ.
Աչքերիդ կապուտ ծովին:
Կապուտ ծովին, կապուտ ծովին:
Իրար հետ ծաղիկ քաղենք,
Ծաղիկ քաղենք, քաղենք,
Թըշնամու սիրտը դաղենք.
Սիրք դաղենք, սիրք դաղենք.
Մէկ մէկու խօսքէ չեղնենք,
Խօսքէ չեղնենք, չեղնենք,
Աշխարհքում քանի սաղ ենք:
Քանի սաղ ենք, քանի սաղ ենք:

30

Առնեմ, երբամ են սարը,
Առնեմ, երբամ են սարը,
Առնեմ, երբամ են սարը,
Սեռ անելով իմ եարը:

Վըրան եմ զարկել դարին,
Պայման եմ դըրել տարին.
Տարին թող գայ, լըրանայ,
Հետը բերէ իր բարին:
Առնեմ, երբամ եւ այլն:

Քէնց որ ծաղկի արեւ,
Քեղի զըրկեմ բարեւ.
Իմանամ դու իմ ետրն ես,
Առնեմ, եղնեմ վերեւ:
Առնեմ, երբամ եւ այլն:

Քարի տակին պաղ աղբուր,
Արծաթի թաս, ոսկի շուր.
Ես կը վառիմ քո սիրուն,
Մի թաս ուզեմ, երկուս տուր:
Առնեմ, երբամ եւ այլն:

31

Հօ՛յ, Նա՛զան իմ, Նա՛զան իմ,
 Զա՛ն, Նա՛զան իմ, Նա՛զան իմ.
 Նա՛զան, դու բարով եկար,
 Կանաչ սարերով եկար,
 Խոր խոր ձորերով եկար.
 Նա՛զան, դու բարով եկար,
 Կանաչ սարերով եկար,
 Խոր խոր ձորերով եկար:

Գարնան սիրուն ծաղիկ ես,
 Հօ՛յ, Նա՛զան իմ, Նա՛զան իմ,
 Ինձ համար աղունիկ ես.
 Զա՛ն, Նա՛զան իմ, Նա՛զան իմ.
 Գլխիս վրբով պըտիտ աուր,
 Հօ՛յ, Նա՛զան իմ, Նա՛զան իմ,
 Նախշուն-թե թիթեռնիկ ես:
 Զա՛ն, Նա՛զան իմ, Նա՛զան իմ:
 Եա՛ր ջան, դու բարով եկար,
 Կանաչ սարերով եկար,
 Խոր խոր ձորերով եկար.
 Եա՛ր ջան, դու բարով եկար,
 Կանաչ սարերով եկար,
 Խոր խոր ձորերով եկար:

Ճամբոյ տըէք, առաջ գամ,
 Սիրած եարիս՝ բարե տամ.
 Ուխտ եմ արել, որ առնեմ,
 Թող տեսնի աշխարհ ալամ:
 Հօ՛յ, Նա՛զան իմ, եւ այլն:

Սնրեր, ձնրեր, յետ դացէք,
 Իմ եարի ճամբէն բացէք.
 Եար եաջի հետ խօսելիս
 Ականջ արէք, իմացէք:
 Հօ՛յ, Նա՛զան իմ, եւ այլն:

Նըշի ծառին նուշ կըլնի,
 Վարդի հոտն անուշ կըլնի.
 Երանեկ էն ազըլկան՝
 Սիրած եարին թուշ կըլնի:
 Հօ՛յ, Նա՛զան իմ, եւ այլն:

32

Գարուն ա, ձուն ա արել.
 Վա՛յ, լե, լե, վա՛յ, լե, լե,
 վա՛յ, լե, լե, լե, լե.

Իմ ետրն ինձնից ա սառել:
Ա՛խ, չորնա՛յ, վա՛խ, ա՛յ ետր,
չար մարդու լեզուն:

Քամին վըջում ա պաղ պաղ.
Լերդ ու թօքս անում ա դաղ:

Ետր, ինձ բէմուբաղ արիր, —
Սէրըդ ինձնէ զատ արիր:

33

Ես սարէն կու գայի,
Դուն գուռը բացիր.
Չեռըդ ծոցըդ տարար,
Ախ արիր, լացիր:
Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, վառուում եմ,
Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, հալուում եմ,
Հալուում, վառուում եմ:

Ես մի պինդ պաղ էի,
Դու մըրմուռ լացիր.
Քո հրեղէն արցունքով
Ինձի հալեցիր:
Վա՛յ, վա՛յ, եւ այլն:

Ես մի չոր ծառ էի,
Դու գարնան արև.
Քո սիրով ծաղկեցաւ
Իմ ճիւղն ու տերև:
Վա՛յ, վա՛յ, եւ այլն:

Թէ ինձ չէիր առնի,
Ինչո՞ւ սիրեցիր.
Մի բուռ կըրակ եղար,
Սիրաբը տրեցիր:
Վա՛յ, վա՛յ, եւ այլն:

34

Հօ՛, եա՛ման ու եա՛ր ջան,
Չե՛, եա՛ման ու մարջան:
Էս օր նորը նորել է.
Հօ՛, եա՛ման ու եա՛ր ջան,
Նորել է՝ բոլորել է.
Չե՛, եա՛ման ու մարջան.
Ետր, քո լուսնակ երեսից
Հօ՛, եա՛ման ու եա՛ր ջան,
Իմ սիրաբ մօլորել է.
Չե՛, եա՛ման ու մարջան:

Քան լուսինն ամպի տակով
 Դու ջուր կերթաս տորակով.
 Հոգիս քեզ մատաղ լինի,
 Սիրտըս կէրես կըրակով:

Ձուրն իմ տան տակից բըլտար,
 էրուած սիրտըս լըւանար.
 Ե՛նք, քո սըլած խոցերը,
 Քո ձեռներով լաւանար:

35

Կապուտ քուռակ հեծել եմ,
 Արաղին մօտեցել եմ.
 Ա՛խ, ջա՛ն Արազ,
 Վա՛խ, երևա՛ն Արազ:
 Արազ ինձ մի ճամբայ տուր, —
 Իմ եարին կարօտցել եմ:
 Մի նամբայ տուր,
 Երբամ եարիս հիւր:

Արաղը չունի գեամին,
 Կըրծքիս ա տալի քամին.

Ես մի դարիք ջան ունիմ,
 Չըհասնեմ Ոսկէճամին:

Արճղ, Արճղ, ջան Արազ,
 Բինգեօլից բըլտան Արազ.
 Ընկել եմ ես քու ծոցը,
 Մի տար ման ի ման, Ա՛րազ:

Խոր գետը ծով դառել ա,
 Ինձ էլ հեաը տարել ա.
 Խեղճ ազջիկն այնպէս գիտէ,
 Սէրս իրենից սառել ա:

Ա՛խ, Արազն է շատ վարար,
 Դուրս ելնելու չունիմ ճար.
 Ե՛նք, սօկի ծամըդ բաց թող,
 Քաշէ ինձի, քեզ մօտ տար:

Զա՛ն, ա՛ղբեր, զա՛ն, ա՛ղբեր,
 Զա՛ն, եա՛րօ, զա՛ն,
 Զա՛ն, եա՛րօ, զա՛ն, եա՛րօ,
 Զա՛ն, ա՛ղբեր, զա՛ն:

Սարերը ման եմ եկել,
 Գաշտերը բան եմ եկել:

Ասին աղբէրդ եկել ա,

Գըժի նըման եմ եկել:

Զա՛ն, ա՛ղբեր, եւ այլն:

Գարունը նոր ա բացուել,
 Վարդը կօկոմ ա դարձել:

Աղաչանքըս չէր լըսու՛մ:

Իմ սիրտը մոմ ա դարձել:

Զա՛ն, ա՛ղբեր, եւ այլն:

Շըլինքըս ծուռն ՚իր թողել,

Օտարի դուռն ՚իր թողել:

Ինձ էնպէս ՚իր մոռացել,

Սարի էն կուռն ՚իր թողել:

Զա՛ն, ա՛ղբեր, եւ այլն:

Գացի արտեր, բըռնի լոր,

Աղջիկ տեսայ եայլի ձոր,

Նըման էր կարմիր խընձոր:

Լո՛րիկ, գարնան ֆաբեր

Գո՛ւ վարդ արիւ, լո՛րիկ:

Նըման էր կարմիր խընձոր.

Լո՛րիկ, լո՛րիկ, լո՛րիկ, լո՛րիկ,

Լո՛րիկ, գարնան ֆաբեր

Գո՛ւ վարդ արիւ, լո՛րիկ:

Արե գիպաւ սարերուն,

Կարաւ թըռաւ քարերուն,

Լօրիկ կայնե վեր դարուն:

Ձուր կու գայ գոչոցալէն,

Գըլխուդ ես գըցէ վալէն,

Լո՛ր, չես հարցնէ իմ հալէն:

Քար մի թալի մեր զըշին,

Թող գայ նըստի քու թըշին,

Կըրակ սու զարիւր վըշին:

Հաւա՛ր Զուլօ, մաղա՛ր Զուլօ,
Քեզի տեսայ, վառայ, Զո՛ւլօ-
Բացուի՛ր, բացուի՛ր, բացուի՛ր,
բացուի՛ր, իմ վարդ Զուլօ:

Ես Ալէքն եմ Մաստարեցի,
Սիրուն, արի, մեր տուն կեցի,
Դեմ աղօթքան եկեղեցի:

Հաւա՛ր Զուլօ, մաղա՛ր Զուլօ,
Բացուի՛ր, բացուի՛ր, բացուի՛ր,
Բացուի՛ր իմ վարդ Զուլօ:

Արեն ելաւ կամար կամար,
Զուլօն կապեց ոսկէ քամար,
Ես կը մեռնիմ քեզի համար:

Արեն ընկաւ ամուր բերդին,
Քո սէրն ընկաւ մէջ իմ լերդին,
Ես քեզ սիրեմ, թող զիս քերթին:

Դու դաշտ կուգաս հուլա հուլա,
Կու նըմանիս բամկի քուլա,
Աչքըս տեսաւ, սիրտըս կուլայ:

Մեր ջուխտ գութան դաշտ կու
բանի,

Զուլօ խաթուն հաց կու տանի,
Աչքով, ունքով մարդ կուսպանի:

Հեկէլ-վեկէլ, մըսրու գովէչ,
Իմ ձեռ թալեմ Գեալաշու փէչ,
Զուլօն եղնի ինձի փէչքէչ:

Ամպել ա, ձուն չի դալի,
Շողե՛ր ջան,

Սարիցը տուն չի դալի,
Շողե՛ր ջան,

Դու տորոս', դուն օրօս',
Շողե՛ր ջան,

Ամպի սակիին ձուն կերեւայ,
Շողե՛ր ջան:

Սիրտըս կըրակով լըցուած,
Շողե՛ր ջան,

Աչքերիս քուն չի դալի:
Շողե՛ր ջան,

Դու տորոս', դուն օրօս',

Շողե՛ր ջան,
Ամպի սակի՛ն ձու՛ն կերեալ,
Շողե՛ր ջան:

Հուրք ա թափում վերիցը,
Ես վճռայ քո սէրիցը.
Վարդավառին ինձ համար
Չուն բեր գու սարերիցը:

Մարի գլխին ձուն եկաւ,
Շողե՛ր ջան,
Շէկիկ եարքս տուն եկաւ,
Շողե՛ր ջան.
Ուն կերեալ, ձուն կերեալ,
Շողե՛ր ջան,
Բերդի սակի՛ն տուն կերեալ,
Շողե՛ր ջան.

Դեռ մուրաղիս չի հասած,
Շողե՛ր ջան.

Վըրէս խորունկ քուն եկաւ:
Շողե՛ր ջան.
Ուն կերեալ, ձուն կերեալ,
Շողե՛ր ջան,
Բերդի սակի՛ն տուն կերեալ,
Շողե՛ր ջան:

Աշունն եկաւ սարիցը,
Տերև թափեց ծառիցը.
Շողոն դարդով լըցուել ա, —
Հեռացել ա եարիցը:

40

Սո՛նա, եա՛ր, Սո՛նա, եա՛ր,
Սո՛նա սիրուն. Սո՛նա, եա՛ր:

Վարդավառը դալիս ա,
Սո՛նա, եա՛ր, Սո՛նա, եա՛ր,
Ծաղիկը ցընծալիս ա.
Սո՛նա սիրուն, Սո՛նա, եա՛ր.

Ա՛յ գիւլում կանչող աղջիկ,
Սո՛նա, եա՛ր, Սո՛նա, եա՛ր,

Ծէնըդ ճըլվըլիս ա:
Սո՛նա սիրուն, Սո՛նա, եա՛ր:

Կանաչ տեղը՝ բաղում ես,
Պարի միջին խաղում ես.
Կարաւի պէս սուրալով,
Տըղաներին դաղում ես:

Կարմիր գինին թասումը,
 Ես եմ քո հաւասումը.
 Ե՞րբ կը տաքնան աղջկերք,—
 Վարդավառի պասումը:

— Հայ, ասի նա, ասի նա,
 Կարմիր գինին թասին ա.
 Տըղէք երբ կը կոտորուին,—
 Հորթաթողի պասին ա:

— Սիրուն աղջիկ, նազ ունիս,
 Շահ զագայի սաղ ունիս.
 Հողեմ շահ զագի գըլուխ,
 Գու իմ հոգում հազ ունիս:

41

Տրդայ. Հաբրբան:

Աղջիկ. Զա՛նե, ջա՛ն:

Տրդայ. Սիրել եմ՝ սերն երեսին.
 Անթառամ՝ թերն երեսին.
 Ով իմ սիրածն ինձ չի տայ,
 Աստըծու կերն երեսին:

Աղջիկ. Հաբրբան:

Տրդայ. Զա՛նե, ջա՛ն:

Աղջիկ. Սարի թըրթընջուկ թաղա,
 Մեղը ու շաքար քեզ մաղա.
 Ինձ պէս նազանի աղջիկ,
 Քեզ պէս աըղին ո՞նց սաղա:

Տրդայ. Պը՛ղտիկ աղջիկ, համ ունիս.
 Չորեքդիմաց ծամ ունիս.
 Խունջիկ-մունջիկ մի անի,
 Ինձ առնելու կամ ունիս:

Աղջիկ. Գութանըդ հորն, հորն,
 Գութանիդ տակը քոլ ա.
 Քանի գըժութիւն անես,
 Քեզի առնողը տոլ ա:

Տրդայ. Չեր տան տակին վար կանեմ,
 Չար աղուաին քար կանեմ.
 Թող իմ սիրածն ինձի տան,
 Գըժութիւնըս թարկ անեմ:

Աղջիկ. Զուրը իր ճամբով կերթայ,
 Յօղածը վարդի թերթ ա.

Ինձ սիրող կըտրիճ տըղէն,
Հազարի մէջ մի բերդ ա:

Տրդայ. Բուսել ես բաղի միջին,
Շամամի թաղի միջին,
Գիշեր, ցերեկ միալար,
Դու ես իմ խաղի միջին:

Աղջիկ. Աշուղի պէս խնայ ասա,
Բըլբուլի պէս տնայ ասա.
Ինչքան որ գովես՝ արժեմ,
Իմ մօր գովական փեսայ:

42

Նոր է բացուել բարի լուս,
Մէկ տեղ կերթանք դար ի դուս:
Բոբիկ մի՛ ֆէյէ, փուռ է,
Ար՛ուսիկ, պագդ աճուռ է:

Էս ձորն ի վեր ձընեբակ,
Դու նմանիս արեգակ:

Հով կը փըչէ սարն ի վեր,
Արտուտ կեղնէ դարն ի վեր:

Ա՛ղջի, անուշիկ Նազեր,
Խելքըս տարաւ քու մազեր:

Երկնից կամար ունքերը,
Ինձի վառեց քու սէրը:

Մատաղ լինեմ սև աչին,
Ես կարօտ եմ՝ քու պաշին:

43

Հօ՛լլա, ա՛խ, սրնաւե՛ր տուն:
Քամի, մի տա մեր դըռան:
Տօրօրիմ, իմ պըղտիկ դըրկանոց, —
Դու քընի՛ մէջ քընուդ ես քըրդընի.
'Տի. գամ՝ պագնիմ կարմիր երես:

Հօ՛լլա, ա՛խ, սրնաւե՛ր տուն:
Քամի, մի տա մեր դըռան:
Ասօր պարտէզ մ՛եմ տեսե,
Երկու շամամ էր ի նե,
Սև օձն էր փաթըթե բոլոր:

Հօ՛լլա, ա՛խ, սրնաւե՛ր տուն:
Քամի, մի տա մեր դըռան:

Սիրտս ի մըրմուռ, աչքերս ի լաց.
Ասօր նըստիմ, էնքան տի լամ,
Քարէ կարկուտ աչքերէս դայ:

Հօ՛յլա, ա՛խ, սրնաւե՛ր տուն:
Քնմի, մի տա մեր դըռանն:
Իմ խոցերն է շատ.
Վանայ ծով դըմէն գեղ ընի,
Զիմ դառ վերքեր չի գեղի:

44

Կըռննիկ, յնւտ կուգաս:—Բաղդատայ
չօլէն:
—Խաբրիկ մը չունին իմ հօրէն, մօրէն:
—Քու հէրն է մեռի, քու մէր շըւարի,
Առի ուր ձէթկիկ ծագեր, ձուարի:

45

Ծովուն հաւըրմ կէր, անունն էր արօր,
Վըղիկ երկէն էր, սըրտիկ սեւաւոր:

Կապեմ բեչարէս, երթամ հետ ինոր,
էն իմ դարդ գիտի, ես էլ դօ ինոր:

Եկաւ հաւըրմ էլ, թըղթիկ կէր բերան,
Առի, կարգացի իմ գըլխու ֆերման.
Արի, ետր, արի, խըռով մի կենայ
Ասաըւորի մալ ձի, քե չի մընայ:

46

Աղուէս գընաց, մըտաւ ջաղաց,
Թաթեր վերուց մի բոլ խաղաց:
Հարա՛յ, ա՛ղուես, պարս՛ն աղուես,
Առխաւիհի մեջ չը կայ բու պես:

Մի կտտ ու կէս կտրեկ աղաց,
էն էլ շալակն առաւ գընաց:

Աղուէս կերաւ գեղի հաւեր,
Փարուէղ աըւաւ վերի կալեր:

Աղուէս պառկե բըրչոտ կողին,
Թաթեր գըրե սիպտակ հողին:

Աշունք բըռնենք կուզ ու աղուէս,
Ասի՛ կարգեմ իմ Օհանէս:

Էլ դին չարաւ յէլ տարուայ պէս,—
Ազապ մընաց իմ Օհանէս:

47

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այգին:—
Գնացին, տեսան՝ այծն է կերել այգին:

Այժմ ու այգին,—

Ձեզ բարիկենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այծը:—
Գնացին, տեսան՝ գայլն է կերել այծը:

Գայլն ու այծը,

Այժմ ու այգին,—

Ձեզ բարիկենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել գայլը:—
Գնացին, տեսան՝ սուրն է կերել գայլը:

Սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը,

Այժմ ու այգին,—

Ձեզ բարիկենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել սուրը:—
Գնացին, տեսան՝ ժանդն է կերել սուրը:

Ժանգն ու սուրը,

Սուրն ու գայլը, եւ այլն:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել ժանգը:—
Գնացին, տեսան՝ իւղն է կերել ժանգը:

Իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, եւ այլն:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել իւղը:—
Գնացին, տեսան՝ մուկն է կերել իւղը:

Մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, եւ այլն:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել մուկը:—
Գնացին, տեսան՝ կատուն է կերել մուկը:

Կատուն ու մուկը,

Մուկն ու իւղը, եւ այլն:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել կատուն:—

Գնացի՛ն, տեսան՝ հարսն է տարել կա-
տուն:

Հարսն ու կասուն,
կասուն ու մուկը, եւ այլն:

Գնացէ՛ք, տեսէ՛ք՝ ո՞վ է տարել հարսը:—
Գնացի՛ն, տեսան՝ փեսան է տարել
հարսը:

Փեսան ու հարսը,
Հարսն ու կասուն, եւ այլն:

Գնացէ՛ք, տեսէ՛ք՝ ո՞վ է տարել փեսան:—
Գնացի՛ն, տեսան՝ Աստուած է տարել փեսան:

Աստուած ու փեսան,
Փեսան ու հարսը,
Հարսն ու կասուն, եւ այլն:

48

Ես Աղեկն եմ Չամբրլեցի, մէջ ջիւան,
Խանում եւա ջան:

Բըռնին տարան էստուց չուրի Երևան.
Դուն կեցի՛ր բարով,
Ես կերբամ լալով:

Լալով, ողբալով,
Քոչ ու բարխանով,
Սարե ման գալով.
Լալով, ողբալով,
Քոչ ու բարխանով
Սարե ման գալով:

Ձեռ ու սորը կապին բերդը դըրեցին,
Չուխա, շալուար լալով տունը բերեցին:
Օրե՛ր, գարնան ան՛լե օրե,
Ա՛խ, ո՞ւր եք կորե.
Օրե՛ր, գարնան ան՛լե օրե,
Ա՛խ, ո՞ւր եք կորե:

Բերդիցը դուրս ելայ, Ալագ եաղ տեսայ,
Արարած աշխարհը դըրախտի պէս ա.
Ապարան աչքերիս դուման ա դառել,—
Իմ կեանքն ու արեը եաման ա դառել:

Ոչխարն էսդին կարծայ՝ էնդին դառ-
նեը,

Կանաչել են ծաղիկները ծառները.
Արի, երթանք քո ման դալած արտերը,
Քեզի տեսայ, նորացան իմ դարդերը:

49

Շորորա՛, Սա՛լար, շորորա՛,
Նաւակն Արեւակին կօրօրայ:

Արշակն եկաւ, ծովը դընայ,
Խեղճ Սալաթին ցաւեր մընայ.
Խաբար տարէք խեղճ Թամամին,
Սբրէի տուն աւեր մընայ:
Շորորա՛, Սա՛լար, շորորա՛,
Նաւակն Արեւակին կօրօրայ:

Քամին ելաւ երան երան,
Նաւը զարկաւ ծովի բերան.
Խաբար տարէք իմ՝ մայրիկին,
Մեր տուն ու տեղ մընայ վերան:

Վերե նայեմ,—կապուտ ամպ ա,
Ներքե նայեմ,—ջուր ու շամբ ա.
Վերե Աստուած աղաչեցի,
Ներքե չեղաւ ինձի ճամբայ:

Երկինք ամպեց քամին առաւ,
Ծովի երես ջուրը սառաւ.

Թիակ զարկի, ինչ որ արի,
Նաւը տեղէն ետ չը դառաւ:

Ես Արշակն եմ Գուլարեցի,
Գիշեր, ցերեկ ծովին կացի.
Խաբար տարէք իմ Սալաթին,
Հընար չեղաւ, նըստայ լացի:

Աստուց եկաւ, էս ինչ բան ա,
Ես էս ցաւին չեմ դիմանայ.
Խաբար տարէք իմ՝ Նիկոյին,
Էս նեղ տեղից ինձի հանա:

Բուք ու դուման ա ձորերըս,
Սև ա դառել իմ՝ օրերըս,
Ափսոս ինձ պէս կըտրիճ տըղէն,
Բողջին մընայ իմ՝ շորերըս:

50

Օրն էր ուրբաթ,
Լուս ի շաբաթ,
Գեաշտ էր իրենք Մալարեաւէն.

Թըղթիկ մ'եկաւ Ջըզիրու քաղքէն,
Առին, բերին Մալաքեաւէն,
Տուին ի ձեռ Մոկաց Միրզէն:

Հազար ափսոս Մոկաց Միրզէն:

Առեց, կարգաց քաղցրիկ լեզուէն,
Էրաւ մաղղէն,
Շըշեց աչքեր, կախեց չանէն,
Քաղաւաւ կարմիր երեսէն:

Հազար ափսոս Մոկաց Միրզէն:

Կանչեց, ասաց իւր մըշակին,—
Գնա քաշի Բող-Բեգաւին,
Վըրայ դըրէք թամբը սաղաֆին,
Սաֆար կերթամ չուր Ջըզիրէն:

Հազար ափսոս Մոկաց Միրզէն:

Գնաց, հասաւ չուր Չամբարէն,
Խաթուններ թափան փանջարէն.
Թափան Մոկաց Միրզի թամաշէն.
Ջըկէր իւր նըման բոլոր գունիէն:

Հազար ափսոս Մոկաց Միրզէն:

Գընաց, հասաւ չուր Ջըզիրէն,
Եկան, ժողուան քաղաք զըմէն.

Մոկաց Միրզէն՝

Կարժէր քաղաք զըմէն:

Հազար ափսոս Մոկաց Միրզէն:

Խէր չը տեսներ կոլտա փաշէն.
Բաժն էր կոլտա, բըրջամ երկէն.
Կանչեց Մոկաց Միրզէն,
Տարաւ յիւր օդէն:

Բեմուրադ կեցեք կոլտս փաշէն:

Առեց փարէն,
Իջաւ շուկէն,
Ետու, առեց մէկ բաշըլէն,
Առեց, բերաւ, դանակ դեղեց մէկ
երեսէն,

Կաժից՝ կաժ մ'ինք կերաւ,
Մէկ ետու՝ Մոկաց Միրզէն:

Բեմուրադ կեցեք կոլտս փաշէն:

Հեծաւ զձին Մոկաց Միրզէն,
Քամեց մաղղէն.

Շըրջաւ բալակ աչքեր, կախաւ լամէն,
 Թափաւ մըրուսէն,
 Թափաւ մազեր կարմիր երեսէն,
 Թափաւ բեզեր նազիկ պըռկէն,
 Թափաւ դեղին ջուր սիպտակ լեշէն:
 Բեմուրազ կենեք կոլոս փառեն:

Եկանք, հասանք չուր խընկու դարէն,
 Բարով հասանք չուր խընկու դարէն:
 Տեսանք ժուռ ժուռ նաչը ներքուց
 բերեն:
 Հագա՛ր ափսոս Մոկաց Միրզէն,
 Բեմուրազ կենեք կոլոս փառեն:

Եկանք, հասանք չուր Բըռնաշէն,
 Բարով հասանք չուր Բըռնաշէն:
 Կուժն ու կըթխէն կապած նաշէն,
 Պուտ պուտ արխն թափէր գետին:
 Հագա՛ր ափսոս Մոկաց Միրզէն,
 Բեմուրազ կենեք կոլոս փառեն:

Խաբար տարէք Մալաքեաւէն,
 Թող խաղայ հանաղէն,

Թող խաղայ ջանաղէն:
 Հագա՛ր ափսոս Մոկաց Միրզէն,
 Բեմուրազ կենեք կոլոս փառեն:

Խաբար տարէք Մալաքեաւէն,
 Խաբար տուէք բերդի խաթունին,
 Թող գայ վար իւր թախթէն,
 Հանէ թագէն,
 Հագնէ զհին,
 Ինչի՛ բերդի խաթուն է էն:
 Հագա՛ր ափսոս Մոկաց Միրզէն,
 Բեմուրազ կենեք կոլոս փառեն:

Եկանք, հասանք Մալաքեաւէն,
 Եկանք, մըտանք Միջաթաղ,
 Մէն հանաղէն, մէկ ջանաղէն,
 Երկուս կը խաղան էն մէկ խաղ:
 Խաբար սարեք հերկան, մերկան,
 Թանգ Նազուխան
 Թող սան երկան:

Եկան, ժողուան Մոկացիք,
 Եկան մօտ Մոկաց Միրզէն,

Տարան դըրին մէջ պողերուն.

Դուռն էլ բացին հարաւ քամուն:

Կացիք բարով,

Հագար սարով:

Քանգ Նագուխան

Քող սան երկան:

Ծ ա ն օ թ ու թ իւ ճ

Հագար ու մի խաղի այս առաջին յիսնեակը կազմուած է ամբողջապէս ժողովրդական երգերից, որոնք բոլորն ունին իրենց յատուկ եղանակները և որոշուած են երգելու և ո՛չ թէ կարգալու համար: Տների իմաստի կապակցութեան թերին լրացնում են եղանակն ու կրկնակները:

Ձեռի տակ ունեցած լինելով մօտ 25 հազար քառատողերի ժողովածու, ինչպէս և ուրիշ երգերի վարիանսներ, բազմադեւ ենք նոյն երգերի վարիանսները և վերցրել մեր կարծիքով ընտիր համարուած ձևերը: Եթէ թուրքերէն բառերի տեղ հայերէնը դաւել ենք, հայերէնն ենք պահած. բայց և այնպէս գեռ յաճախ մնում են թուրքերէն բառեր, մանաւանդ յանգերի մէջ:

Համար 2, 4, 5, 43, 44, 45, 46, 47 և 50 երգերը ժողովրդի մէջ արդէն ամբողջ են. զբանցից համար 5, 46 և 47, որքան գիտենք, առաջին անգամ այստեղ են հրատարակուում:

Համար 33, 37, 38, 48 և 49 երգերը ժողովրդի մէջ անկապ աներով, խառն ի խուռն երգուում են այս կամ այն անձի, կամ զանազան համանման դէպքերի և այլն մասին: Այսպիսի բաղմամբիւ աներից առել ենք միայն ընտիրները և աշխատել ենք այնպէս դասաւորել, որ որոշ իմաստ արտայայտուի:

Մնացած 36 երգը մեր խմբագրութեամբ են կազմուած: Ժողովուրդը սովորաբար մի տուն միայն երգում է որ և է եղանակով և տպա իրեն ճանօթ քառատողերից, առանց մտքին ու շարժութիւն դարձնելու, շարունակութեան մէջ երգում է անխտիր այս կամ այն քառատողը: Մենք աշխատել ենք յաջորդ աների ընտրութիւնն այնպէս անել, որ բոլորը միասին, սրբան կարելի է, մի ամբողջութիւն կազմեն և յարմար լինեն եղանակին և կրկնակների իմաստին:

Այս երգարանի դործածութեան ժամանակ պէտք է ի նկատի ունենալ.

- 1) Կրկնակները տպուած են շղատառերով և միայն առաջին աների մէջ. յաջորդ աների մէջ պէտք է համապատասխան անդերից յետոյ երգուին նոյն կրկնակները:
- 2) Բացի մե քանի բառերից, ինչպէս

են՝ ես (դերանուն), եկ և այլն, բառակցքի ե տառը, ըստ ժողովրդական արտասանութեան, պէտք է է հնչել. նոյնպէս և բառակցքի ո տառը սովորաբար արտասանուում է իբրև յօ. ինչպէս՝ սղորմի—ողորմի:

Ս: Էջմիածին. Ե. Վ. Լ. Մ. Ա.

Յ Ա Ն Կ

էջ.

1 Ալադեադ փարն ամպել ա (11)	15
2 Ախ կանհիմ, արուն կու գայ (19)	23
3 Ախ, մարալ ջան, կոկոնըս թոսմած մընաց (25)	30
4 Աղուէս գընաց, մըտաւ ջաղաց (46)	53
6 Ամպել ա, ձուն չի գալի, Շողէր ջան. (39)	45
6 Անձրին եկաւ շաղալէն (13)	17
7 Աունեմ, երթամ էն սարը (30)	35
8 Արազը հեշտացել ա (7)	11
9 Արե թըռվըռով ելաւ (15)	19
10 Գարուն ա, ձուն ա արել (32)	37
11 Գացի արտեր, բըռնի լոր (37)	43
12 Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այգին (47)	54
13 Գութանը հաց եմ բերում (6)	10
14 Եւր. այ, հեւա, հեւա, սիրտըս, (26)	31
15 Ես Աղեկն եմ Չամբըլեցի մէկ ջիւան (48)	56
16 Ես սարէն կու գայի (33)	48
17 Երկինքն ամպել է (10)	14
18 Էս գիշեր լուսը տեսայ (21)	25
19 Էս գիշեր, լուսնակ գիշեր (28)	33

էջ.

20 Էս օր ուրբաթ է, պաս է (3)	7
21 Լուսնակը սարի տակին (22)	26
22 Լուսնակն ա կայնել դարին (24)	28
23 Լուսնակն անուշ, հովն անուշ (4)	8
24 Ծովուն հաւքըմ կէր, անունն էր արօր (45)	52
25 Կայնել ես, կանչում էլ չես. (16)	20
26 Կայնել ես վարդի հովին (29)	34
27 Կապուս քուռակ հեծել եմ (35)	40
28 Կըռննի, յո՛ւստ կու գաս (44)	52
29 Կուժն առայ, ելայ սարը (9)	13
30 Հաբըրբան, ջանէ, ջան, (41)	48
31 Հաւար, Զնլո, մադաթ, Զնլո, (38)	44
32 Հով արէք, սարեր ջան, հով արէք (1)	5
33 Հօ, եմման ու եսը ջան (34)	39
34 Հօյ եար, աղիկ եար ջան, դո՛ւրը բաց (27)	32
35 Հօյլա, ախ, տնակեր տուն (43)	51
36 Հօյ, Նահան իմ, Նահան իմ (31)	36
+ 37 Զի՛կ տու, քնչի, այ եզը (5)	9
+ 38 Մատնիքը մատովըս չէր (18)	22
39 Մեր գըռանը խընկի ծառ (12)	16
40 Մոկաց Միրզա (50)	59
41 Նոր է բացուել բարի լուս (42)	50
42 Շորորա, Սնլաթ, շորորա (49)	58
43 Զինար ես, կեռանակ մի (8)	12

էջ.

44	Պարտէզ ունեմ գրախտ ա (14) . .	18
45	Ջան, աղբէր, ջան, աղբէր, (36) . .	42
46	Սարերի վերով գընաց (20) . . .	23
47	Սար, սար, ես սարերի ծաղիկն եմ (17) .	21
+48	Սիրուն ջան, սիրուն ջան, (23) . . .	27
+49	Սիրտըս նըման էր (?)	6
50	Սոնա հար, Սոնա հար (40),	47
	Ծանօթութիւն	65
	Յանկ	68

Վրիպակներ

Սխալ	երգ	էջ	սող	ուղիղ
մընա	3	7	6, 10	մընայ
»	»	8	2, 6.	»
չե՛ր	36	42	12	չի՛ր
բըռնի	37	43	1	բըռնի
ի	47	55	19	իվ
Շըչից	50	60	7	Շըչից
Մէն	»	63	14	Մէկ

ՄԱՐԿԱԿԱՆ

Գրքի անուն	Գրող	Գրքի քանակ	Գրքի արժեք	Գրքի տեսակ
Գրք 1	Մ. Բ.	1	100	Մանկական
Գրք 2	Մ. Բ.	2	200	Մանկական
Գրք 3	Մ. Բ.	3	300	Մանկական
Գրք 4	Մ. Բ.	4	400	Մանկական
Գրք 5	Մ. Բ.	5	500	Մանկական
Գրք 6	Մ. Բ.	6	600	Մանկական
Գրք 7	Մ. Բ.	7	700	Մանկական
Գրք 8	Մ. Բ.	8	800	Մանկական
Գրք 9	Մ. Բ.	9	900	Մանկական
Գրք 10	Մ. Բ.	10	1000	Մանկական

74
74
5

« Ազգային գրադարան

NL0538550

36 776